

Arran de mar

Les formes *arran* i *ran* no són sinó meres variants d'un mateix mot. El Diccionari Fabra —i la Gran Enciclopèdia Catalana, que en aquest cas el segueix— en l'article *ran* es limita a remetre el lector a *arran*, que considera, així, la forma principal o més usual. Al Diccionari Alcover-Moll, en canvi, trobem la remissió inversa, considerant, sens dubte, que *ran* és la forma pura o original. Efectivament, els etimòlegs no s'han posat encara d'acord sobre l'etimologia d'aquest mot, i caldrà esperar a veure el que en diu el Diccionari del professor Coromines quan arribi a la *r* (al mot *arran*, que figura en el primer dels dos volums fins ara apareguts, remet també el consultant a *ran*), però el que sembla evident és que la *a* inicial de la forma *arran* no és sinó una preposició aglutinada. De totes dues formes, la més usual actualment, tal com hem indicat, és *arran*. De vuit exemples que tenim anotats de J. V. Foix, malgrat la predilecció d'aquest autor pels monosíl·labs i pels mots purs, no n'hi ha cap amb la forma *ran*. Jordi Sarsanedas, en canvi, escriu *Mite de ran a mar*.

El Diccionari Fabra i l'Enciclopèdia admeten només *arran* (i, per tant, *ran*) com un adverbí, però l'Alcover-Moll indica que és adverbí i preposició. Ja sabem que en certs mots locatius els límits entre l'adverbí i la preposició no sempre són del tot precisos. En

frases com *Tallar els cabells arran* o bé *Segueu arran, que la palla va cara* aquest mot és sens dubte un adverbí. Però en molts d'altres casos es pot dir que, en realitat, forma una locució prepositiva que indica la situació d'una cosa respecte a la situació d'una altra. Hom li pot atribuir encara un caràcter adverbial, en aquest exemple de Foix: *M'ha allargat la mà dreta, enguantada fins arran de colze...* Però ja té sens dubte un valor prepositiu en aquest altre exemple del mateix autor: *hi havia centenars de fardells arrencats arran de les voreres.*

El que sembla, però, fora de dubte, és que la preposició feble que fa del mot *arran* una locució és la preposició *de*: *arran de*. Llegim, en una guia de vacances, «... *ran* al pantà de la Baells», Hom no té sovint en compte quina és la preposició que ajuda a formar una locució i es deixa més aviat guiar per la intuïció. Amb un valor afí, en alguns casos es pot dir que idèntic, a *arran de* (o *ran de*) tenim la locució *tocant a*.

I és ben possible que els qui diuen «*arran a*» —no és el primer cop que ho veiem— s'hagin deixat influir per *tocant a*. Però així com tenim, per exemple, *gràcies a i per culpa de*, tenim també *tocant a i arran de*: *Tocant a mà i Arran (o ran) del pantà de la Baells.*